

POSTANOWIENIE

Dnia 26 marca 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z powództwa W.M.

przeciwko J.R.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 26 marca 2018 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powódki

od wyroku Sądu Apelacyjnego w W.

z dnia 2 czerwca 2017 r., sygn. akt I ACa [...]16,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,
2. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w W. adw. A.U. wynagrodzenie w kwocie 5400 (pięć tysięcy czterysta) zł, powiększonej o stawkę podatku od towarów i usług, tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną powódki od wyroku Sądu Apelacyjnego w W. z dnia 2 czerwca 2017 r., sygn. akt I ACa [...] /16 Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

W skardze kasacyjnej powódka zarzuciła naruszenie prawa procesowego, tj. art. 232 zd. 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie i niedopuszczenie z urzędu dowodu z opinii biegłego w celu

wyliczenia wartości roszczenia powódki o zwrot nakładów w sytuacji, gdy Sąd Apelacyjny uznał roszczenie za usprawiedliwione co do zasady, zaś wykazanie jego wysokości wymagało wiadomości specjalnych.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca oparła na przesłance uregulowanej w art. 398 ⁹§ 1 pkt 2 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo, iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, nie publ., z dnia 26 czerwca 2015 r., III CSK 77/15, nie publ., z dnia 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, nie publ.).

Skarżąca wskazuje na potrzebę wykładni art. 232 zd. 2, przez udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy dopuszczenie z urzędu dowodu z opinii biegłego jest obowiązkiem Sądu, w sytuacji gdy sąd uznał roszczenie za usprawiedliwione co do zasady, a rozstrzygnięcie sprawy wymaga wiadomości specjalnych.

W pierwszej kolejności należy wyjaśnić, że w sprawie nie zapadł wyrok wstępny uznający roszczenie powódki za usprawiedliwione co do zasady.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono już, że powołany wyżej przepis stanowi wyjątek od zasady kontrydiktoryjności, a więc dopuszczenie przez sąd dowodu z urzędu może nastąpić jedynie wtedy, gdy nie ma innej możliwości doprowadzenia do właściwego rozstrzygnięcia sprawy. Jest to prawo sądu, a nie obowiązek i skorzystanie z tego uprawnienia uzależnione jest od oceny sytuacji procesowej danej sprawy, natomiast nie może być wynikiem nieskorzystania ze środków procesowych przez stronę (por. postanowienie z dnia 10 lutego 2017 r., V CSK 296/16, nie publ.), zwłaszcza gdy o konieczności udowodnienia swoich

twierdzeń została pouczone, a także nie istniały żadne obiektywne przyczyny, które uniemożliwiły stronie zgłoszenie stosownego środka dowodowego.

Artykuł 232 zd. 2 k.p.c. nie może być interpretowany w oderwaniu od zdania pierwszego tego przepisu. Przeprowadzenie dowodu przez sąd z urzędu z reguły jest korzystne dla jednej ze stron, co może prowadzić do naruszenia zasady równości, a przede wszystkim do podważenia zaufania do sądu (por. wyrok Sądu Najwyższego z 17 stycznia 2017 r., IV CSK 54/16, nie publ.). Dopuszczenie z urzędu dowodu niewskazanego przez stronę jest obowiązkiem sądu, jeżeli wymaga tego interes publiczny (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2015 r., III CSK 23/15 nie publ.).

Zastosowanie art. 232 zd. 2 k.p.c. zależy od okoliczności konkretnej sprawy. W uzasadnieniu skargi kasacyjnej powódka wskazuje, że Sądy *meriti* uznały roszczenie powódki za uzasadnione co do zasady, zaś oddalenie powództwa nastąpiło z uwagi na nie udowodnienie wysokości bezpodstawnego wzbogacenia po stronie pozwanego. Powódka powołała się na to, że jest osobą starszą i nieporadną, a także na negatywnie ocenioną przez Sąd Apelacyjny postawę pozwanego, której efektem było zastosowanie art. 102 k.p.c.

Powyższe okoliczności nie dają podstaw do przyjęcia, że na gruncie stanu faktycznego tej sprawy doszło do oczywistego naruszenia art. 232 zd. 2 k.p.c. wskutek jego niezastosowania. Przede wszystkim bowiem to powódka zdecydowała o samodzielnym prowadzeniu sporu bez profesjonalnego pełnomocnika. Sądy odmawiały jej ustanowienia pełnomocnika z urzędu, co przez nią nie jest kwestionowane. Lektura akt pokazuje, że powódka nie jest osobą nieporadną, o czym przekonuje treść składanych przez nią pism procesowych dotyczących dochodzonych przez nią roszczeń, modyfikacji, dokumentowania swoich twierdzeń oraz sposobu wykonywania przez nią zarządzeń wydawanych przez Sąd pierwszej instancji. Została też pouczone o obowiązku udowodnienia swoich twierdzeń (k. 190-193, 388).

Sąd drugiej instancji podkreślił, że strony pozostawały w związku konkubenckim, w ramach którego powódka zarabiała i dawała pieniądze, a pozwany pomagał jej w pracy, pilnował spraw związanych z wynajmem

mieszkania oraz zapewniał powódce możliwość zamieszkiwania u siebie. Dlatego trudno było stwierdzić w jakiej części powódka zubożała, a pozwany został wzbogacony. Ponadto częściowo ubytek w majątku powódki zmniejszyła kwota uzyskania przez nią tytułem zwrotu podatku od renty, która w dodatku była dobrowolnym świadczeniem z jej strony na rzecz pozwanego oraz otrzymana przez nią kwota zwrotu podatku Vat na materiały budowlane, przy czym Sądy orzekające przyjęły, że przedstawione przez powódkę faktury stanowiły dowód zakupu materiałów budowlanych, ale nie zostało wykazane przez nią, aby wszystkie objęte tymi fakturami materiały budowlane wykorzystano na remont mieszkania pozwanego. Wątpliwości te mógłby rozwiązać dowód z opinii biegłego sądowego. Sąd drugiej instancji podniósł także, iż nie ma wzbogacenie po stronie pozwanego w zakresie przywłaszczonych przedmiotów za co skazano go wyrokiem Sądu Rejonowego w W., ponieważ zostały przez niego w zakresie części tych przedmiotów zwrócone powódce, a w pozostałej części pokrył w tej materii szkodę płacąc jej kwotę odszkodowania ustaloną powołanym wyżej wyrokiem karnym. Natomiast Sąd Apelacyjny nie uznał, aby sprzedaż samochodu powódki przez pozwanego była skutkiem czynu zabronionego, skoro sama powódka rozliczyła z tego tytułu podatek. W zakresie kosztów finansowania życia pozwanego Sądy przyjęły, że nie można stwierdzić ile konkretnie powódka przeznaczyła na pozwanego, a jaka część dotyczyła bezpośrednio jej. Poza tym, skoro doszło do zużycia tej korzyści, to pozwany nie może być wzbogacony. Ponadto zwrócono uwagę na nieścisłości w przedłożonych przez powódkę rachunkach, gdyż część z nich dotyczyła osoby o nazwisku S.

Dlatego nie sposób uznać, aby niedopuszczenie przez Sąd drugiej instancji z urzędu dowodu z opinii biegłego sądowego na okoliczność wysokości wzbogacenia po stronie pozwanego kosztem powódki było wynikiem oczywistej obrazy art. 232 zd. 2 k.p.c., tym bardziej zważywszy także na istotne wątpliwości wskazane przez orzekające Sądy, w odniesieniu do samego zakresu tego wzbogacenia, którego dopiero wysokość powinna zostać udowodniona przy wykorzystaniu wiadomości specjalnych biegłego sądowego. Zakres wzbogacenia, który miałby być podstawą oszacowania przez biegłego sądowego nie jest też

identyfikowany i konkretyzowany w skardze kasacyjnej. Zaś zagadnienia prawne i wykładnia tego przepisu zostały już dostatecznie wyjaśnione w orzecznictwie.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skarżącej z urzędu orzeczono na podstawie art. 29 ust. 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o advokaturze (j. t. Dz. U. z 2016 r., poz. 1999, ze zm.) w zw. § 2 pkt 1, § 4 ust. 1 i 3, § 8 pkt 7, § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. poz. 1801), w zw. z § 22 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. poz. 1714).

jw

a.ł.